

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства юстиції України
до проєкту Закону України «Про внесення зміни до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів», внесеного на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України Мамкою Г.М.
(реєстр. № 5370-1 від 27.04.2021)

перше читання

Міністерство юстиції України **не підтримує** проєкт Закону «Про внесення зміни до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – проєкт Закону) з огляду на таке.

1. Проєктом Закону пропонується доповнити розділ XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) новим пунктом 3-2, відповідно до якого установити, що під час ліквідації Окружного адміністративного суду міста Києва положення частини шостої статті 147 цього Закону щодо порядку припинення здійснення правосуддя судом, що ліквідується, та передачі ним судових справ застосовуються з урахуванням особливостей, визначених пунктами 2-4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення зміни до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Пунктами 2, 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону пропонується ліквідувати Окружний адміністративний суд міста Києва та передбачити, що з дня набрання чинності цим Законом Окружний адміністративний суд міста Києва припиняє здійснення правосуддя; справи, підсудні окружному адміністративному суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, розглядаються та вирішуються Верховним Судом; Окружний адміністративний суд міста Києва невідкладно, протягом десяти робочих днів, передає судові справи, які перебувають у його володінні, до Верховного Суду.

Крім того, пунктом 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону запропоновано внести зміни, зокрема, до статті 27 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС), якими передбачити, що Верховному Суду як суду першої інстанції підсудні адміністративні справи з приводу оскарження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади, Національного банку України чи іншого суб'єкта владних повноважень, повноваження якого поширюються на всю територію України, крім випадків, визначених КАС, адміністративні справи з приводу оскарження рішень Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель та рішень у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання, адміністративні справи за позовом Антимонопольного комітету України у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання, адміністративні справи, відповідачем у яких є дипломатичне представництво чи консульська установа України, їх посадова чи службова особа, а також адміністративні справи про оскарження актів, дій чи бездіяльності органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, та про анулювання реєстраційного свідоцтва політичної партії, про заборону (примусовий розпуск, ліквідацію) політичної партії.

Також проєктом Закону пропонується внести зміни до частини третьої статті 276 та частини другої статті 289-1 КАС, відповідно до яких до підсудності Верховного Суду віднести справи щодо оскарження дій та бездіяльності ініціативних груп всеукраїнського референдуму, інших суб'єктів ініціювання всеукраїнського референдуму, що порушують

законодавство про вибори чи референдум, а також рішень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, про продовження зупинення відповідних фінансових операцій.

Щодо вказаної законодавчої ініціативи слід зазначити, що відповідно до положень статті 125 Конституції України, статті 19 Закону суд утворюється і ліквідовується законом.

Проект закону про утворення чи ліквідацію суду вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя.

Підставами для утворення чи ліквідації суду є зміна визначеної цим Законом системи судоустрою, необхідність забезпечення доступності правосуддя, оптимізації видатків державного бюджету або зміна адміністративно-територіального устрою.

Проте передбачених законом підстав для ліквідації Окружного адміністративного суду міста Києва та передачі справ, підсудних окружному адміністративному суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, на розгляд Верховного Суду, автором законопроекту у пояснювальній записці не наведено.

Крім того, запропонована народним депутатом України законодавча ініціатива щодо ліквідації Окружного адміністративного суду міста Києва нормами розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону не відповідає положенням статті 125 Основного Закону та статті 19 Закону.

Звертаємо увагу, що 13.04.2021 Президентом України вже внесено на розгляд Верховної Ради України як невідкладний проект Закону України «Про ліквідацію Окружного адміністративного суду міста Києва та утворення Київського міського окружного адміністративного суду» за реєстр. № 5369.

Також необхідно зауважити, що згідно зі статтею 36 Закону Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Верховний Суд, серед іншого, здійснює правосуддя як суд касаційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, – як суд першої або апеляційної інстанції, в порядку, встановленому процесуальним законом.

Таким чином, законом передбачено виключні категорії справ, які віднесені до підсудності Верховного Суду як суду першої інстанції, а отже, збільшення категорій справ, які розглядатиме Верховний Суд, може призвести до надмірного його навантаження, що може вплинути на виконання Верховним Судом інших передбачених законом повноважень.

Крім того, у разі передачі додаткових категорій справ до підсудності Верховного Суду такі справи підлягатимуть розгляду спочатку або ж повторному розгляду зі стадії підготовчого провадження на підставі частини чотирнадцятої статті 31 КАС у зв'язку зі зміною складу суду.

Зазначене може призвести до недотримання розумних строків розгляду адміністративних справ, а отже порушить право осіб на доступ до правосуддя та захист їх прав.

Також слід зауважити, що відповідно до частини другої статті 20 КАС окружним адміністративним судам підсудні всі адміністративні справи, крім визначених частиною першою цієї статті.

При цьому пунктом 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону пропонується передбачити, що справи, підсудні окружному адміністративному суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, розглядатимуться та вирішуватимуться Верховним Судом. Водночас пропонується внести зміни лише до

окремих статей КАС, які визначають виключну підсудність та підсудність окремих категорій справ, а тому в разі прийняття проекту Закону в запропонованій редакції значна частина адміністративних справ залишиться без розгляду внаслідок відсутності суду, уповноваженого на їх вирішення.

Враховуючи зазначене, проект Закону потребує доопрацювання в частині розроблення механізму передачі на розгляд до іншого суду адміністративних справ, залишених поза увагою автором законодавчої ініціативи.

Також слід звернути увагу на те, що відповідно до положень статті 126 Конституції України та частини п'ятої статті 48 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» незалежність і недоторканність судді гарантуються Конституцією і законами України. Незалежність судді забезпечується, зокрема, особливим порядком його призначення, звільнення та припинення повноважень; незмінюваністю судді.

Суддя обіймає посаду безстроково.

Судді гарантується перебування на посаді судді до досягнення ним шістдесяти п'яти років, крім випадків звільнення судді з посади або припинення його повноважень відповідно до Конституції України та цього Закону (частина перша статті 53 Закону).

Положеннями частини шостої статті 126 Конституції України передбачено виключний перелік підстав для звільнення судді, серед яких, зокрема, незгода на переведення до іншого суду в разі ліквідації чи реорганізації суду, в якому суддя обіймає посаду.

Проте автором проекту Закону не запропоновано переведення суддів Окружного адміністративного суду міста Києва, який пропонується ліквідувати, що порушуватиме встановлені Конституцією України та Законом гарантії незалежності таких суддів.

З огляду на викладене проект Закону потребує доопрацювання в частині забезпечення переведення суддів, які здійснюють правосуддя в Окружному адміністративному суді міста Києва до іншого суду.

2. Пунктом 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону пропонується викласти в новій редакції частину четверту статті 22 КАС.

Звертаємо увагу, що Законом України від 26.01.2021 № 1135-IX «Про всеукраїнський референдум» внесено зміни до частини четвертої статті 22 КАС.

Враховуючи наведене, запропоноване проектом Закону положення потребує доопрацювання.

3. Пунктом 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону пропонується Кабінету Міністрів України, Державній судовій адміністрації України вжити в межах компетенції заходів, необхідних для реалізації цього Закону.

Щодо вказаного слід зазначити, що із запропонованої редакції вказаного пункту не вбачається, які саме заходи мають бути вжити Кабінетом Міністрів України для реалізації цього Закону та протягом якого часу.

Згідно з вимогами нормопроєктувальної техніки у прикінцевих положеннях законопроекту, зокрема, зазначається термін, протягом якого Кабінет Міністрів України має забезпечити прийняття нових та приведення у відповідність із законом чинних підзаконних актів органів виконавчої влади.

З огляду на викладене пункт 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону потребує відповідного доопрацювання.

4. Окремо звертаємо увагу, що відповідно до положень частини другої статті 4 Закону зміни до цього Закону можуть вноситися виключно законами про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Отже, запропоновані зміни до Закону необхідно вносити окремим законом про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Крім того, структура проекту Закону повинна забезпечувати послідовне логічне викладення нормативного матеріалу, його доступність для огляду та тим самим сприяти правильному його розумінню і застосуванню.

Враховуючи зазначене, зміни в тексті проекту Закону слід розташовувати послідовно в порядку зростання нумерації статей та пунктів.

Також згідно з вимогами нормопроектувальної техніки кожен законопроект має назву, яка є складовою частиною офіційного тексту закону. У назві закону стисло (в кількох словах) викладається зміст закону. Отже, назва проекту Закону не має бути вужчою за його зміст.

Проектом Закону пропонується внести зміни до Закону та КАС, тоді як у його назві зазначено лише про внесення зміни до Закону.

З огляду на зазначене назва проекту Закону потребує доопрацювання.

Проект Закону в комітетах та на пленарних засіданнях Верховної Ради України супроводжуватиме заступник Міністра юстиції України відповідно до розподілу функціональних повноважень.

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА